

Семенюк Елена. Глюттоническая лексика французского языка: особенности и способы перевода. Посвящено актуальной проблеме лингвокультурологических и переводческих особенностей глюттонической лексики французского языка. Лексика глюттонического типа является чрезвычайно богатой и разнообразной, поскольку составляет часть национальной и языковой культуры каждого народа. Во французском гастрономическом дискурсе она представлена разными частями речи: именами существительными, именами прилагательными, описательными оборотами, стилистическими тропами и т. д. Обнаружено, что наиболее употребляемыми являются глаголы для обозначения процессов приготовления и обработки еды, а также имена прилагательные для описания продуктов питания и кулинарных блюд. Исследование подтвердило богатые стилистические возможности глюттонической лексики французского языка. Установлено, что в современном французском гастрономическом дискурсе глюттонические лексические единицы принимают участие в образовании ярких, выразительных стилистических приемов, в частности: персонификации, метафоры, метонимии, игры слов и т. д. Кроме этого, определен ряд основных трудностей, которые возникают во время перевода текстов глюттонического типа. Они связаны, в первую очередь, с названиями блюд, ингредиентов, единицами их измерения и тропонимами. Среди наиболее эффективных способов перевода французской глюттонической лексики оказались: транскрипция, транслитерация, калькирование, а также использование описательных оборотов.

Ключевые слова: глюттоническая лексика, языковая картина мира, гастрономический дискурс, гиперонимы, гипонимы, транскрипция, транслитерация, калькирование.

Semeniuk Olena. Specific Features of Gluttony-related Words in French, and Means of Translating them.

Our research devoted to actual problems of linguoculturological and translating features of gluttony vocabulary of French language. Gluttony vocabulary is extremely rich and diverse, as is part of the national culture and language of each people. The French gastronomic discourse is represented by different parts of speech: nouns, adjectives, descriptive expressions, stylistic tropes like. Exploration results showed that the most used are the verbs to describe the processes of preparation and processing of food and adjectives for describing the food and culinary dishes. The study confirmed the rich stylistic possibilities of gluttony French vocabulary. During the analysis, we found that in modern French gastronomic discourse gluttony lexical units involved in the formation of bright, expressive stylistic means. Among them distinguishes, personification, metaphor, metonymy, wordplay and other. We were able to establish a number of major difficulties arise when translating texts of gluttony type. They are connected primarily with the names of the dishes, the names of the ingredients, units of measurement and troponyms. Among the most effective ways to translate French gluttony vocabulary were: transcription, transliteration, tracing and using descriptive expressions.

Key words: gluttony vocabulary, language world picture, gastronomic discourse hyperons, hyponyms, transcription, transliteration, tracing.

УДК 81 '22:81 '42

Оксана Смаль

**СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЗНАТЬ
У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПИСЬМОВІЙ ЛЕКЦІЇ**

Висвітлено основні структурні особливості представлення знань у сучасній англomовній письмовій лекції. Звернуто увагу на визначення «лекція», окреслено основні її завдання та призначення. Визначено основну прагматичну мету автора-лектора. Виокремлено та схарактеризовано відмінності між усною та писемною формами представлення знань у лекції. Виокремлено кілька видів лекцій. Розглянуто основні паралінгвальні сигнали, які автори-лектори часто використовують у своїх усних формах представлення знань студенту. Визначено основні структурні компоненти (композиційно-сміслові блоки) сучасної англomовної письмової лекції. Проаналізовано функції, властиві для кожної її частини, які забезпечують цілісність усього тексту. Зважаючи на основні особливості лекції, побудовано чітку модель навчальної лекції, притаманну обом її видам (усному й письмовому). Виокремлено низку закономірностей, характерних для письмової форми лекційного дискурсу.

Ключові слова: лекційний дискурс, усна лекція, письмова лекція, структурний компонент лекції, функції лекції, прагматична мета.

Постановка наукової проблеми та її значення. З метою визначення структурних особливостей представлення знань у сучасній англомовній письмовій лекції виокремлено та проаналізовано функції, властиві для кожної її частини, що забезпечують цілісність усього тексту, вибудовано чітку модель навчальної лекції, притаманну обома її видам (усному й письмовому), визначено низку закономірностей, характерних для письмової форми лекційного дискурсу.

Мета і завдання статті – визначити основні структурні компоненти сучасної англомовної письмової лекції.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Лекція – головна інформаційна магістраль у навчальному процесі вищого навчального закладу, школа наукового мислення, що сприяє засвоєнню системи знань зі спеціальності, формуючи широкий професійний кругозір і загальну культуру. За своєю дидактичною сутністю лекція є і організаційною формою навчання (специфічний спосіб взаємодії викладача та студентів, у межах якого реалізується зміст навчання), і методом навчання (монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований переважно навколо фундаментальних проблем науки).

Прагматична мета автора-лектора – «донести» повідомлення до студента, привернути його увагу та зберегти зацікавленість протягом усієї лекції (К. П. Гінтовт, Л. О. Кантер, М. О. Соколова й інші). Загальне призначення лекції – формувати у студентів орієнтовну основу для оволодіння знаннями, уміннями, навичками, позитивне ставлення до життєвих реалій.

Методичні питання класифікації лекцій, етапів їх підготовки та проведення висвітлено в дослідженнях низки науковців: А. М. Столяренка [5], В. М. Фокіна [6], А. В. Хуторського [7] й ін. Аналізом усного продукту спілкування займався Д. Стегер (Steger), який розглядав особливості різних ситуацій. Згідно його класифікації, лекції розділяємо на шість типів: лекція-презентація, лекція-повідомлення, лекція-доповідь, лекція-дебати, лекція-бесіда, лекція-інтерв'ю [12]. Критерії, за якими здійснювався цей поділ, містять такі чинники: присутність або відсутність взаємодії; кількість співрозмовників (спікерів) і їхнє ставлення один до одного (їхні права або, за словами Д. Стегера, «їхній статус»); «гнучкість» теми разом із вибором і ставленням співбесідників щодо обраної теми.

Залежно від форми, розрізняють кілька видів лекцій, які охарактеризуємо як клас написаного або усного тексту [8, 156]. Зважаючи на аспект мови, на якому наголошуємо в тексті, існує декілька видів лекцій як форм організації навчання, головними з яких вважаємо:

1. *інформативну лекцію* (визначається інтерес слухачів до змісту тексту лекції, активізується їхня розумова діяльність) [4];

2. *лекцію-розповідь* (розкривається та пояснюється конкретна тема, що має велику за обсягом і складну за змістом навчальну інформацію. Зміст такої лекції може визначатися на основі окремого предмета [1]);

3. *лекцію-дискусію*, або *лекцію-суперечку* (одна з функцій лектора – короткий виступ на початку лекції, але потім відбувається не просто розмова-діалог зі слухачами, а полемічна бесіда. Функції лектора передбачають таку постановку питань, які ведуть до зіткнення думок і, відповідно, до пошуку аргументів, до поглибленого аналізу розглянутих проблем. У цьому разі методична майстерність лектора містить у собі не лише вміння читати лекцію-монолог, відповідати на запитання, вести бесіду, але й навички організації суперечки й умілого керування нею. Тема повинна дати можливість учасникам дискусії прийти до кінцевого результату, до істини [2].)

На сьогодні вищезгадана класифікація лекцій уможливорює їх поділ на типи так, щоб можна було об'єднати в один вид. Слід згадати й про переміщення інтересу в цій галузі до центру схожості та відмінності в письмовому й усному спілкуванні [11, 64]. До основних прагматичних вимог лекції належить наявність аудиторії/читачів, що виступає реципієнтом висловлювання, які чинять вплив не тільки на модель дискурсу, а й на стратегії досягнення комунікативної мети.

При усному донесенні інформації (попри те, чи лекція підготовлена, чи спонтанна) завжди виникають певні погрішності: повторення, інколи непослідовні речення, що супроводжуються паузами або заїканням тощо. Оскільки співбесідники часто бачать один одного (за винятком використання телефону), вони застосовують паралінгвальні сигнали, зокрема гримаси, жестикуляцію або такі слова, як “here”, “now”, “this”. Серед інших важливих особливостей лекції слід назвати: ритм, інтонацію, швидкість мовлення, а також неможливість приховання помилок, зроблених під час донесення інформації до студентів [9; 10].

Інший підвид лекційного дискурсу – письмові фіксації лекцій (Lecture Notes) як засоби донесення інформації. Автор тексту лекції не завжди знає, хто буде її читати, і, як наслідок, він не може передбачити певні очікування читача. Студент, котрий перечитує лекцію, має можливість переглядати результат роботи автора протягом необмеженого періоду часу, завдяки чому він може структурувати матеріал, викласти його послідовно, спростувати складний синтаксис. Крім того, читач лекції не впливає на процес генерування лекційного дискурсу, зокрема на розміщення й оформлення тексту на папері, які дуже важливі для легшого та кращого сприймання матеріалу. Ще одна особливість письмової фіксації лекції – побудова та оформлення таблиць, формул або діаграм, які можуть бути представлені лише в письмовій формі [9, 291].

Такий поділ способів представлення лекційного матеріалу на два основні види досить прямолінійний і умовний, що дає змогу в деяких ситуаціях їх інтегрувати. Наприклад, коли викладач-лектор пояснює якийсь новий матеріал, його розповідь може супроводжуватися різними записами на дошці, які слухачі заносять до своїх нотатників і згодом додають до надрукованого тексту. Інколи лектор готує докладний роздатковий матеріал для читання студентами під час його пояснення. Сумарний ефект від такого типу комунікації залежатиме від успішного поєднання обох типів письмової фіксації лекційного матеріалу.

За своєю структурою лекції різняться одна від одної залежно від змісту й характеру матеріалу, що подається, але існує загальний структурний каркас, який можна застосовувати до будь-якої лекції. Проведений аналіз текстів лекцій засвідчує, що основними компонентами або композиційно-смісловими блоками сучасної англомовної лекції є: вступ, план, основна частина (виклад навчального матеріалу, що може складатися з кількох підпунктів), висновки/прикінцева частина. Усі компоненти лекції логічно поєднані між собою, забезпечуючи таким чином цілісність усього тексту. Кожна частина має певну функцію. Це необов'язкові складники лекції, однак «логічна стрункість, зіставлення і взаємозв'язок окремих її частин – необхідні умови її успіху» [3, 95].

Вступ психологічно вводить студента-читача в процес сприймання. Він повинен бути коротким, живим і виразним: функціонально це «камертон», який має налаштувати студента-читача на продуктивну навчальну роботу. Традиційними складниками вступу є вступне зауваження, мотивація актуальності теми, формулювання мети лекції, огляд головних питань теми, коротка характеристика основної рекомендованої літератури. Наприклад: *Goal: We saw in earlier notes that speakers know rules, which allow them to utter and understand sentences that they have never heard before. But how do children learn these rules? Certainly no explicit teaching is going on. Thus they must be endowed with some innate device...* (P. Schlenker).

Вступне зауваження – це своєрідний «гачок», на який «зачіплюють увагу» студента-читача. Нетрадиційними варіантами вступу можуть бути: цікаве, захоплююче повідомлення; гумористичне зауваження; власні роздуми; питання або навіть низка питань, звернених до читача; цитата тощо. Наприклад:

Questions to be answered:

(1) “Do animals communicate as we do, or is there something unique about human language?”

(2) “How much of language do we learn, and how much is built in at birth?”

(3) *"If language is so vital to communicate our thoughts, does it also color the thoughts we have?"* (P. Schlenker).

Наведений приклад – нетрадиційний вид вступу, оскільки автор-лектор розпочинає лекцію з низки питань, звернених до читача, проте не наголосивши на основних завданнях і меті лекції.

Наступний пункт лекції – **план**, якого автор-лектор має чітко дотримуватись. Він містить найменування основних «вузлових» питань лекції. Наприклад:

(1) *Sections in these Notes:*

1. *Key Terms.*

2. *Reading.*

3. *Looking at Adjectives.*

4. *Words of Advice on the Analysis of Adjectives in Literary Stylistics.*

5. *Looking at Adverbs...* (S. Talib).

(2) *This lecture presents the history of modern linguistics, tracing developments in the theories, principles and methods ...* (R. Norrick).

Як бачимо, в одних випадках лектори використовують нумерований список для підпунктів плану, в інших – маркований. Дуже часто застосовують такий маркер, як *This lecture presents...*, *In this lecture...*

Розкриваючи тему, автор послуговується: індуктивним методом (приклади, факти, які підводять до наукових висновків); методом дедукції (роз'яснення загальних положень і можливості їх застосування на конкретних прикладах). Лектор робить висновок щодо кожного з аналізованих положень, виділяючи його повтореннями і гіпофорами. У кінці він підбиває загальний підсумок уже до всієї лекції.

Основна частина поєднується зі вступною. У ній головне місце посідає викладення основного змісту матеріалу теми, його аналізу, узагальнення висунутих положень. На основі власних спостережень, можемо стверджувати, що під час викладення основного матеріалу автори-лектори найчастіше використовують такі мовні засоби: а) для пояснення матеріалу: *remember that; to distinguish; notice that; note that; consider for instance; to focus on smth; consider the following;* б) для аналізу матеріалу: *as we see, as a result, to analyze, to differentiate.* Далі автор-лектор, зазвичай, послідовно висловлюючи власну думку, спрямовує читача на розуміння ідей лекції, застосовуючи різні докази правильності науково-теоретичних положень, ілюструючи їх прикладами. Наприклад: *I think the /O/ is left out not because it is derived, but because it is becoming rather rare; and the text says on p490 that /l/ is left out because...* (P. Schlenker).

Дуже важливо, коли автор лекції дає короткі узагальнюючі висновки щодо окремих питань теми. Наприклад: **Conclusions:** *(i) There has been no clear proof that any important aspect of thought is determined by the particular language that the subject speaks. (This does not necessarily mean that such a proof could not be found)...* (P. Schlenker).

Не менш важлива **прикінцева частина** лекції. Лектор робить логічний, лаконічний висновок про основні поняття, положення, теорії, що розглядалися, і дає необхідне узагальнення, роблячи науково-теоретичні й практичні умовиводи для спрямування подальшої самостійної роботи студентів і створення наукової основи для наступної лекції. Наприклад: (1) *In this lecture we briefly looked at natural history as a science of relative frequencies, relative frequencies of genes and traits in a population* (E. Stabler). (2) *Finally, we observed that different kinds of rules are needed to define these different non-random sequences* (E. Stabler). (3) **Conclusion:** *All languages share a design (Universal Grammar) whereby actor, action...* (R. Schuh).

Отже, зважаючи на основні особливості лекції, вибудуємо чітку модель навчальної лекції, притаманну обом її видам (усному і письмовому). До структури лекції внесемо такі компоненти:

1. Вступ:

Формулювання теми лекції. Тему зазвичай розміщують посередині й позначають великими літерами. У її назві використовують короткі, прості речення. У наведеному прикладі лектор використав ще й двокрапку (:), щоб чітко виокремити коло проблем.

Формулювання питань плану теми. Останнім часом лектори дедалі частіше вдаються до побудови тезисного плану, котрий полегшує роботу студента-читача. У плані визначається, на які розділи поділяється тема, які ключові питання висвітлюватимуться в лекції та який зв'язок між ними. Так утворюється логічна структура лекції.

Список літератури з теми. Література, використана лектором, може допомогти читачам точніше визначити й засвоїти складні проблеми, висвітлені в лекції, підтвердити конкретними офіційними даними окремі її положення (тези), а також до певної міри підготувати студентів до відповідей на питання, що можуть виникнути у викладача-лектора.

У досліджуваному матеріалі письмових фіксацій лекцій автори не завжди подають список використаної літератури.

Вступне слово (невелике, кілька речень):

– визначення мети лекції;

– зазначення зв'язку цієї теми з попередньою. Наприклад: **Goal:** *We saw in earlier notes that speakers know rules, which allow them to utter and understand sentences that they have never heard before. But how do children learn these rules? Certainly no explicit teaching is going on. Thus they must be endowed with some innate device...* (P. Schlenker).

Вступ психологічно вводить слухача в процес сприймання. Він повинен привернути увагу читача.

2. Основна частина.

Уключає безпосереднє висвітлення змісту навчального матеріалу. В кінці кожного проаналізованого питання подається висновок.

3. Загальні висновки. Наприклад: (1) **Conclusion:** *There is some evidence that the acquisition of language by children is guided by a module of the human mind specifically devoted to language – a kind of 'language organ'. If this hypothesis is correct all human languages share a common set of rules, Universal Grammar...* (P. Schlenker). (2) **Summary:** *Based on the tests for constituency introduced last week, we find constituent relations that can be represented in trees (or with labeled brackets). This class was mainly spent drawing trees...* (E. Stabler).

Отже, автор завжди підсумовує викладений матеріал, оскільки висновки дають змогу читачеві осмислити всю лекцію, чіткіше виділити її основну ідею. Основними компонентами загальних висновків є: загальний висновок, що базується на проміжних; повернення до формулювання теми з відповідними коментарями; перевірка досягнення основної мети лекції; наголошення на актуальності; окреслення перспективи подальших досліджень, пов'язаних з основною темою лекції.

Проведений аналіз мовного матеріалу, відібраного з англomовних текстів лекцій із загального мовознавства, засвідчив, що існує низка *закономірностей*, характерних для письмової форми лекційного дискурсу, зокрема:

До форми подання інформації у лекції належать: правильна побудова речень; узгодження закінчень слів у реченні; правильний наголос; уникання термінів, значення яких може бути невідомим читачеві-студенту; дотримання загальних принципів наукового стилю; апелятивно-референтні посилання на попередньо засвоєний матеріал.

Змістове наповнення лекції: план, список літератури; понятійно-тезова аргументація основних концепцій і положень навчального матеріалу; коротке резюме в кінці тексту лекції.

Поділ тексту лекції тісно пов'язаний із категорією інформації, у чому переконаємося, прочитавши заголовки підпунктів лекції, що приводять нас до думки, що ж викладатиметься далі в матеріалі лекції.

Такі вимоги є комплексними, які необхідні (але й недостатні) для забезпечення продуктивної навчально-пізнавальної активності студентів на лекції. Ці умови завжди проходять крізь індивідуальні особливості автора-лектора.

Провівши власні дослідження, можемо стверджувати, що у 60 % проаналізованого нами матеріалу сучасних англомовних письмових лекцій автор не дотримується встановленої моделі лекції. У всіх цих випадках лектори роблять відхилення, зокрема: або не вводять план до структури лекції, або не подають списку використаної літератури.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Аргументований, логічний, синтаксично та граматично коректний виклад основного навчального матеріалу є характерною ознакою сучасного англомовного лекційного дискурсу. Лінгвістичні параметри дискурсивної комунікації між лектором-автором і студентом-читачем сприяють не лише процесу обміну інформацією (у цьому випадку навчальним матеріалом), а й моделюванню когнітивно-комунікативних характеристик дискурсу загалом. Орієнтація лекційного дискурсу на представлення когнітивних моделей знань та їх успішне засвоєння реципієнтами – перспективний напрям подальших розвідок у царині прикладної й когнітивної лінгвістики.

Отже, чітка структура лекції – це окремий механізм моделювання знань, де виникає прагматичний ефект (ефект очікування студента-читача на отримання інформації з дотриманням певної чіткої структури та алгоритму викладу лекційного матеріалу). Вибудувана нами модель лекції складається з таких компонентів: вступ (формулювання теми лекції, вступного слова, складання плану, списку літератури), основна частина, загальні висновки. Основні функції письмових фіксацій сучасних англомовних лекцій – стимулювати студентів-читачів до самостійного опрацювання матеріалу й заглиблення в його суть, активізувати мислення читача.

Джерела та література

1. Архангельский С. И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С. И. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1974. – 385 с.
2. Гапонов П. М. Лекция в высшей школе / П. М. Гапонов. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1977. – С. 27.
3. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – М. : Дело, 1998. – 470 с.
4. Лавриненко-Омецинская Е. Д. Рецензия лекции... Нужна ли? И какая? / Е. Д. Лавриненко-Омецинская. – М. : Знание, 1990. – 62 с.
5. Столяренко А. М. Юридическая педагогика : курс лекций / А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ, 2001. – 639 с.
6. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Издат. центр «Академия», 2002. – 224 с.
7. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для вузов / А. В. Хуторской. – СПб : Питер, 2001. – 544 с.
8. Cook G. Discourse / G. Cook. – Oxford : Oxford University Press, 1990. – 156 p.
9. Crystall D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / D. Crystall. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 291 p.
10. Dakowska M. Psycholingwistyczne podstawy dydaktyki języków obcych / M. Dakowska. – Warszawa : PWN, 2001. – 207 s.
11. Renkema J. Towers of Babel: A conceptual, experimental and speculative contribution to the globalisation debate / J. Renkema // Speaking from the margin: Global English from a European perspective / eds. by A. Duszak & U. Okulska. – 2004. – P. 51–68.
12. Steger M. Ideologies of globalization / Manfred B. Steger // Journal of Political Ideologies. – 2005. – № 10 (1). – P. 11–30.

References

1. Arkhangelskii, S. I. 1974. *Lektsyi po Teorii Obucheniia v Vysshei Shkole*. Moskva: Vysshaia Shkola.
2. Gaponov, P. M. 1977. *Lektsiia v Vysshei Shkole*. Voronezh: Voronezhskii Universitet.
3. Zaretskaia, E. N. 1998. *Ritorika: Teoriia i Praktika Rechevoi Kommunikatsyi*. Moskva: Delo.
4. Lavrinenko-Ometynskaia, E. D. 1990. *Retsenziia lektsyi... Nuzhna li? I kakaia?* Moskva: Znaniie.
5. Stoliarenko, A. M. 2001. *Yuridicheskaia Pedagogika*. Moskva: Yuniti.

6. Fokin, Yu. G. 2002. *Prepodavaniie i Vospitaniie v Vysshei Shkole: Metodologiia, Tseli i Soderzhanii, Tvorchestvo*. Moskva: Akademiia.
7. Khutorskoi, A. V. 2001. *Sovremennaia Didaktika*. Sankt Peterburg: Piter.
8. Cook, Guy. 1990. *Discourse*. Oxford: Oxford University Press.
9. Crystall, David. 1995. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Dakowska, Maria. 2001. *Psycholingwistyczne podstawy dydaktyki języków obcych*. Warszawa: PWN.
11. Renkema, Jan. 2004. "Towers of Babel: A conceptual, experimental and speculative contribution to the globalisation debate". In *Speaking from the margin: Global English from a European perspective*, edited by A. Duszak & U. Okulska, 51–68.
12. Steger, Manfred. 2005. "Ideologies of globalization". *Journal of Political Ideologies*, 10 (1): 11–30.

Смаль Оксана. Структурные особенности представления знаний в современной английской письменной лекции. Отражены основные структурные особенности представления знаний в современной английской письменной лекции. Обращено внимание на само определение «лекция», обозначены основные задачи и назначения. Определена основная прагматическая цель автора-лектора. Выделены и охарактеризованы различия между устной и письменной формами представления знаний в лекции. В зависимости от формы, выделены несколько видов лекций. Рассмотрены основные паралингвальные сигналы, которые авторы-лекторы часто используют в своих устных формах представления знаний студенту. Определены основные структурные компоненты (композиционно-смысловые блоки) современной английской письменной лекции. Проанализированы функции, характерные для каждой ее части, которые, в свою очередь, обеспечивают целостность всего текста. Учитывая все основные особенности лекции, выстроено четкую модель учебной лекции, присущую обоим ее видам (устном и письменном). Выделен ряд закономерностей, характерных для письменной формы лекционного дискурса.

Ключевые слова: лекционный дискурс, устная лекция, письменная лекция, структурный компонент лекции, функции лекции, прагматичная цель.

Smal Oksana. Structural Features of Knowledge Representation in a Contemporary English Written Lecture. This article deals with the major structural features of knowledge representation in a contemporary English written lectures. Attention has been devoted to the definition of the term "lecture", its main tasks and purposes has been outlined too. The basic pragmatic goal of the author-lecturer has been determined. The differences between oral and written representation of knowledge in lectures are determined and characterised. Depending on the form, several kinds of lectures are singled out. Basic paralingval signals that authors-lecturers often use in their oral forms of knowledge representation to their students are mentioned. The main structural components or compositional semantic units of a contemporary English written lecture are defined and analyzed. The functions peculiar to each of its parts, which in its turn ensure the integrity of the entire text are highlighted and analyzed. Taking into consideration all the basic features of the lecture, a clear model of educational lectures has been built inherent to both its types (oral and written). It has been determined and characterised a number of patterns typical to the written form of lecture discourse.

Key words: lecture discourse, oral lecture, written lecture, lecture structural component, lecture functions, pragmatic purpose.

УДК 821.111Ш (=161.2)Лєся Українка

Ольга Смольницька

ПРОТОТИПИ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ *DARK LADY* У ФОЛЬКЛОРІ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Проаналізовано ймовірні історичні та фольклорні прототипи шекспірівської "Dark Lady" через фігурування подібної героїні в народних баладах. Здійснено культурологічний і контекстуальний зрізи. Для порівняння вибрано переклади 127 і 130 сонетів С. Маршака і Д. Паламарчука, де розглянуто лексеми на позначення епітетів; також представлено власні переклади цих творів. Здійснено порівняльний аналіз образу «смаглявої леді» та героїні балад із головним персонажем поеми Лєсі Українки «Ізольда Білорука». Проаналізовано вибрані англійські народні балади зі збірки Фр. Дж. Чайлда та вперше перекладено українською